

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי י"ב אב תשע"ט | דף היומי בבלי: תמורה כה.

דף היומי בהלכה: מסעיף ב' עד סעיף ה'.

מוסר: שמירת הלשון פרק ד' 'הג"ה ומה יפה' עד פרק ד' 'ומה לי'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

רועה הצאן הערבי הפתיע באידיש עסיסית | פתאום נכנס המלמד לכיתה עם... קוף
| מה כדאי לכם לדעת לפני שאתם יוצאים לנופש בצימר? | 1704

על דא ועל הא

**במהלך טיולו בהרי יהודה בסמוך ליישוב טלז-
סטון, נתקל הרב פליסקין ברועה צאן ערבי
מבוגר, אשר הפתיע אותו באידיש עסיסית:
"שווער צו זיין א איד" - קשה להיות יהודי...**

שמדובר ביהודי?

פנייה דחופה לרבה של 'שערי צדק' דאז, הג"ר יעקב שטראוס,
הניבה מהרב חיוך גדול:

"עוד הכרתי את אביו של הרועה, הוא ערבי 'למהדרין' ללא
חשש יהדות. אבא שלו שימש כרפתן של 'שערי צדק הישן', הבן
גדל בין אנשי ירושלים וכך למד אידיש"...

כאשר שמע זאת הרב פליסקין, התחלפה בליבו האהבה שחש
לאותה נשמה אבודה לתחושת החמצה...

"קשה להיות יהודי", אמר מרן הגאון רבי משה פיינשטיין
צוק"ל, "אבל האמת היא שקשה יותר להיות גוי. אלא, שבעיניי
של גוי באמת קשה להיות יהודי, שהרי הגוי מתייחס ליהדות
מנקודת מבטו האישית, מתחושת הנפש הבהמית שלו שבאמת
איננה חשה כלל את מה שנפשו האלוקית של כל יהודי חשה
במודע או בתת מודע. ומה חשה נפשו של כל יהודי? - 'רק
באבותיך חשק השם לאהבה אותם, ויבחר בזרעם אחריהם בכס
מכל העמים כיום הזה'" (דברים י טו)...

(הרב רפאל ברלזון מוסף שבת קודש ואתחנן תש"ע)

הרה"ג ר' משה מרדכי פליסקין, מאישי החינוך בעיר התורה
לייקוד, טייל בצעירותו בהרי יהודה בסמוך ליישוב טלז סטון.
בדרך הבחין ברועה צאן ערבי מבוגר אשר הפתיע אותו באידיש
עסיסית. "שווער צו זיין א איד" - קשה להיות יהודי... נאנח הרועה
ופתח בסיפורו הטראגי:

"נולדתי להורים יהודים דוברי אידיש בשכונה ירושלמית.
במשך השנים התדרדרתי, הקשר עם המשפחה הלך והתרוסק,
עד שגם הקשר עם העם היהודי נפרם, ונישאתי לבת ישמעאל.
"מזה שנים", המשיך הערבי לספר, "אני מתגורר בשיפולי
הכפר אבו גוש. במבט לאחור אני עדיין אומר לעצמי 'שווער צו
זיין א איד', אינני מסוגל לקבל על עצמי עול תורה ומצוות. וכך גם
אבלה את שארית ימי".

הרב פליסקין הזדעזע לשמוע זאת. ליבו התמלא באהבה
לנשמה היהודית התועה, והוא המשיך לדובב אותו.

לאחר שנפרד ממנו בלב כבד, התעורר בלבו חשש: הן הערבי
סיפר שהוא עובד בביה"ח 'שערי צדק' בירושלים, במקום זה
משמשים ערבים רבים כ'גוי של שבת', אז אולי הם לא יודעים

אז מה כדאי לדעת כשיוצאים לנופש בצימר?

מושגים בסיסיים בהלכה. כל השאלות האפשריות המתעוררות בצימר

זה... אז אני הכנתי אותך... שלא יהיו הפתעות... נרות שבת!!!! כשישנים בצימר אחד, ואוכלים באולם אחר, מתעוררת שאלה היכן להדליק נרות שבת?? למה שאני אענה, תבדוק אתה את הנושא... (אגב: זהירות!!! צימר הוא מקום דליק, חמירא סכנתא מאיסורא...)

ערסל או נדנדה!!! נא לוודא שהם לא תלויים או כרוכים לעץ מחובר לקרקע... שאם כך אסור להשתמש בהם בשבת.

חדרי אירוח כאלו שיש בהם שירות נקיון ע"י עובדים זרים שנכנסים לחדר באמצע היום וכדו', צריך לזהר מלהשאיר בקבוק מיץ ענבים פתוח... זה יכול להיות יין נסך.

וסליחה שאני מתעלל ברגשותיך... אבל מה עם המזוזה? אתה כ"כ בטוח שהיא כשרה לכה"פ בדיעבד?? והקומקום, המיקרוגל והכיריים... מי ערב לך שלא הניחו שם משהו בשרי...? אז בשביל סוג השאלות הכ"כ בסיסיות האלו הפתרון הכי פשוט וטוב הוא פשוט לשכור צימר מיהודי חרדי וירא"ש (ויש כאלו לרוב) בפרט!!! בפרט אם מדובר בגיבור כח שבאופן עקרוני עומד על כך שלא יהיה אצלו מכשירים אלקטרוניים פסולים בצימר. וכתוצאה מזה כצפוי זה מוריד לך בקהל הלקוחות באופן משמעותי... כאן המקום שלנו לחזק את ידיו בכל עוז ולפרנס דווקא אותו... מגיע לו!!! וגם לך מגיע צימר יהודי עם מזוזה מהודרת ועם צימר שנושא צורה יהודית...

זה כבר בונוס, בשביל הנשים שמתפללות במקום - לבדוק בעוד מועד מה הם הרוחות של הצימר הזה, היכן הכיוון של ירושלים... לאן להתפלל...

ליתר בטחון תברר מראש מתי מתחילה תפילת ערבית של שבת בישוב הזה, שאם יש שם מנין יחיד, ונניח שבקיץ הם מתפללים מוקדם... הרי אתה נגרר אחריהם בקבלת שבת, ואסור לך לעשות מלאכה לאחר שהם אמרו ברכו...

ואחרון אחרון ולא כ"כ חביב: זה כבר הערה נחוצה בעיקר למוסדות חינוכיים... כמו סמינרים או ישיבות שעושים שבתות גיבוש וכדו'... נא לוודא בקפדנות באופן שכל מערכות ה-DVD נעולות וסגורות באופן הרמטי, וכבר היו דברים מעולם, שנפילות רוחניות אירעו מתחת לאפם של הצוות הרוחני בעיצומו של מחנה מפוקח, והכל קרה כתוצאה ממחדל שלא לגמרי וידאו שהגישה האלחוטית חסומה במתחם זה... אז נא ונא!!!! לא להקל ראש בזה. (מתוך אז נדברו עלון מס' 38)

בספרי הדרכות לטיולים וכדו' ישנם רשימות עם מה צריך להצטייד לנופש ואת מה אסור לשכוח להביא כשהלכים לשבתות אירוח למיניהם בצימרים וכדו'...

אז זהו!!! שהרבה פעמים כשמגיעים לכאלו מקומות מתעוררים גם רשימת שאלות הלכתיות שאיתם אף אחד לא מצייד אותנו מראש... לפניך רשימת כל סוגי הסיטואציות והספקות ההלכתיות שעולות

תבין: אל תשכח כשהולכים לכאלו מקומות, הרי בעל צימר מכובד משתדל שהציוד הטכנולוגי של הצימר יהיה החדש והעדכני והמודרני ביותר, שכידוע: הטכנולוגיה החדשנית הזו גורמת כאב ראש לא קטן בפרט בנוגע להלכות שבת, ואם עד היום הכרת את זה משעורי חוה"מ תיאורטיים וחובבניים. הרי ברגע שהולכים לצימר אתה עלול בבת אחת לפגוש את כל השאלות האלו והפעם ממקום של הלכה למעשה.

עירוב!!! תברר מראש מה מצב העירוב במתחם זה בפרט, ובכל הישוב בפרט... כי גם אם אתה בדרך כלל סומך על העירוב השכונתי. אל תשכח שאתה לא נמצא כעת בבית וגן... אתה נמצא במקום יחסית נידח שאין לו חזקת כשרות... ולא תוכל להיתמם שלא ידעתי שהעירוב שם לא שווה... מוקד העירוב: 054-8483320

ישנם כיום ברזים משוכללים שברגע שאתה רק לוחץ אוטומטית נדלק הבוילר לחמם את המים וכדו'... נא לבדוק זאת לוודא שזה אכן מנוטרל לפני השבת.

נא לוודא איזה מונה מים יש לצימר הפרטי שבו אתה נמצא, אם הוא דיגיטלי, הרי יכול להיות בו חשש חילו שבת.

המיחם שבת, תבדוק שהוא בסדר, ישנם בעייתיים ואכ"מ. במקומות שכאלו לפעמים מתקינים תאורה חסכונית שיש לה חיישן שהיא נדלקת אוטומטית כשהאדם מזהה אדם שחולף ונכבית מיד לאחמ"כ, צריך לוודא קודם שזה מנותק.

מקרה!!! נא לבדוק מראש איזה סוג מקרר יש לך. היום בעידן הדיגיטלי יש מקררים ממש בעייתיים... נא לברר זאת... (לפניך שני מוקדי בירור שעונים על שאלות בדקה ה-99 משמרת השבת - 072-2164422 ובד"ץ עדה"ח 072-2756800...)

מזגן אינוורטר... מאוד הגיוני שזה יהיה המזגן המשוכלל שלך בחדר... רק תדע לקראת מה אתה הולך... אם יש לך בעיה עם

"המלמד יצא לרחוב ושאל את הערבי האם הוא מוכן להיכנס אל הכיתה עם הקוף שבידו"

הגר"י זילברשטיין שליט"א מספר על מלמד ירושלמי חכם, שהבין מתי לא כדאי להתעקש...

"אבל זה עוד לא הכל. המלמד ניצל את הרגעים שהקוף היה בכיתה, ולימד את הילדים את ברכת 'משנה הבריות' שאומרים על הקוף, והילדים בירכו יחדיו בהתרגשות.

"אם לא היה המלמד נוהג כך, אלא היה דורש מהילדים לשבת בחזרה במקומותיהם, ולא היה צועד יד ביד עם רצונם ושאיפתם, התלמידים היו נאלצים לבצע את דרישתו - אבל את מחשבותיהם הם כבר לא היו מצליחים לרכז בלימוד. מה הרווח אם כן שייצא למלמד אם יתנהג בצורה כזו? אבל בגלל שסיפק את רצונם הילדותי והכניס את הקוף אל הכיתה, ולימדם את הברכה הייחודית שאיננה מזדמנת בכל יום - 'קנה' המלמד ההוא את ליבם של הילדים, והביאם למצב שכאשר חזרו אל דף הגמרא היה זה מתוך חשק ושמחה, התחדשות ורענונות.

"כמוכן שאין בדבר זה כללים פרטניים ומדויקים, וצריך לדון בכל ענין לגופו".

(מתוך הספר 'לחנך בשמחה')

שח הגר"י זילברשטיין שליט"א: "זכורני מעשה שהיה בילדותי בירושלים, באחד מתלמודי התורה. ערבי זקן עבר ברחובה המרכזי של העיר כשהוא מחזיק בזרועותיו קוף, ומכריז שכל מי שרוצה להתקרב אל הקוף ולהתבונן בו ישלם פרוטה אחת. והנה התלמידים באחת הכיתות בת"ת ההוא, שחלון כיתתם היה סמוך לרחוב, שמעו אף הם את הכרזתו המרתקת של הערבי, וכדרכם של ילדים יצאה נפשם לראות את הקוף. הילדים התרוממו מכסאותיהם והסתכלו דרך החלון בערבי ובקוף שבידו.

"המלמד, בראותו כך, לא צעק על הילדים ולא אמר להם לשבת במקומותיהם. יש לציין שהמלמד הזה ניחון בכוחות פדגוגיים מיוחדים והבין שבמצב כזה, כשמוחם וכל מחשבותיהם של הילדים נתונים בקוף, לא כדאי למחות בהם. מה עשה? הוא יצא לרחוב ושאל את הערבי האם הוא מוכן להיכנס אל הכיתה ולהראות את הקוף לכל הילדים, והציע לו מחיר של פרוטות. הערבי ניאות כמוכן לבקשה, והקוף הוצג בפני כל ילדי הכיתה, ששמחו עד מאוד על המחזה שנגלה לעיניהם.

פרשת השבוע

כשהגיע לביתו, גילה כי האש כבר מתקרבת אליו בצעדי ענק. חיש הנים את משפחתו החוצה, והוא ובני ביתו נעמדו במרחק בטוח, צופים באש האוכלת בית אחר בית בדרכה לביתם. ואז, בהגיע האש לביתם, לפתע פתאום שקעה האש וכבתה כליל, בדיוק על מפתן דלת ביתו של משה, ויהי לפלא!

הפעם היחידה בה בורא עולם מבקש מאיתנו להודות לו, בה הוא כותב שהוא מצפה לשמוע מאיתנו 'תודה'...

כל האנרגיה הזו מושקעת בארוחה, שתוקפה יפה לכמה שעות בלבד. הזמן חולף, הדלק אוזל, וחיש מהר נהיה רעבים שוב, מהמזון המושקע לא נותר דבר. אך האם יש משהו בארוחה שכן נותר לאורך זמן? האם יש חלק מתוך כל הסעודה שכן מותר חותם ארוך? האם יש שלב כלשהו במשך הארוחה, שהשפעתו עוצמתית יותר מכמה שעות בודדות?

פרשת השבוע חושפת שכן, ומעניקה לנו מתנה מיוחדת: מצות עשה מדאורייתא של ברכת המזון. בכל עת בה אנו אוכלים פת, אנו מצווים לברך על המזון, להודות לבורא עולם על האוכל

הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

"וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבְרַכְתָּ" (דברים ח', י')

אחת הפעולות השגרתיות ביותר בסדר היום של כולנו, הינה האכילה. זה כה פשוט עד שחבל להכביר מילים: כולנו בני אדם וכולנו זקוקים לדלק, הוא המזון שאנו אוכלים. כוחות רבים מושקעים במתכונים, מחקרים עוסקים בתזונה נכונה, אנרגיה רבה מושקעת בתכנון הארוחות ובעיצוב המנות... חלוקת הארוחות נבחנת בקפידה, הפחמימות, החלבונים והשומנים מחולקים למשפחותיהם, יש מנות אחרונות מותאמות וגם מפיזיים בצבע דומה...

שאכלנו, על הארץ שהנחילנו, ועל עוד טובות רבות שעושה עימנו. ברגע שאנו מודים ומברכים על מזוננו - אנו פותחים את השער לעוד שפע, לעוד מזון, לעוד פרנסה, לעוד ברכה. ברכת המזון היא הכלי, המפתח הבלעדי המפעיל את כל השפע השמימי, היורד רק אם נברך ונודה מכל הלב על מה שקיבלנו...

מצות ברכת המזון היא מצות ההודאה היחידה הכתובה בתורה. זו הפעם היחידה בה בורא עולם מבקש מאיתנו להודות לו, זו הפעם היחידה בה הוא כותב שהוא מצפה לשמוע מאיתנו תודה. זו ההזדמנות המרכזית שלנו להודות לבורא עולם על עצם החיים, על שזכינו להיות יהודים, על הזכות לחיות כאן בארץ הקודש, על הבריאות האיתנה, על הפרנסה, על כל היתר...

לפיכך, אנו מחבבים את המצוה הזו וששים לקיימה, מתרגשים לעשותה ומשתדלים היטב בכוונתה, וכפי שנוכל לראות בהרבה בתים בישראל, הילדים משוררים ברכת המזון בקולם המתוק, כשההורים מצטרפים אליהם בברכת המזון מתוך ברכון, והבית כולו גואה בשירה נרגשת של הודאה לבורא עולם על כל חסדו הטוב.

ברכת המזון טומנת באוצרה סגולה יקרה לפרנסה ברווח ובשפע רב, וגם שכבת הגנה ייחודית, קסדת הגנה. זו הבטחה אלוקית - שמימית, שהמברך ברכת המזון בכוונה ובמתנות, יינצל מהצרות המתרגשות ובאות על עולמנו! כך חושף ה'באר היטב' בסימן קפ"ה בשם הראשונים, שבכל ברכת המזון לא מוזכרת האות ף, כדי לגלות שהמברך ברכת המזון בכוונה לא שולט בו אף ולא קצף, וניצול מכל צרה וצוקה, וגם זוכה שלא יחסרו מזונותיו כל ימיו!

מדהים! הרי כל יום שעובר, צרותיו מתחדשות. יהודי יוצא מהבית, ומקווה שישוב בשלום, אך מי יודע... כמה איומים יש על העם היושב בציון, הדרכים בחזקת סכנה, מחלות קשות תוקפות חלילה. צרות עמך מרובות, ומי לא רוצה לזכות בשכבת הגנה מפניהן, לעטר את עצמו ובני משפחתו בהגנה אלוקית ייחודית שתשמור על כולם רגועים ושמחים?

אותן דקות יקרות ובודדות של ברכת המזון מבטיחות לנו להינצל מצרות, מעניקות לנו שכבת הגנה שמימית שתשמור עלינו. ברכת המזון היא הבטחה אלוקית להגן עלינו ולשומרנו מכל צרה וצוקה, ועל כן - בוודאי שנאמץ את המצוה היקרה הזו, ונברך ברכת המזון כראוי וכהלכה, בכוונה ובהתלהבות!

אך כדי לזכות בהבטחה הזו, כדי להעצים את השפעתה בחיינו, כדי לברך ברכת המזון כהלכה ולזכות בכל אוצרותיה, הבה נזכור את דבר ההלכה הפשוטה, הפסוקה ב'משנה ברורה': את ברכת המזון טוב לברך בקול רם. יוצאים ידי חובה גם אם לא מברכים בקול, אך לכתחילה - יהודי צריך לברך ברכת המזון בקול!

כמה נפלא! ההלכה הזו, יש בה עצה נפלאה ומיוחדת, כלי עוצמתי במיוחד לזכות באוצרות השפע של ברכת המזון. הבה נתרגל: ברכת המזון מברכים בקול, נקודה. כי הקול מעורר הכוונה, שומר על הריכוז, גורם לברך בהתלהבות ובדבקות, כראוי

לרגע בו אומרים תודה לאבא שבשמים!

בנוסף יש כלי נוסף, עוצמתי במיוחד, שמגלה ה'משנה ברורה': לברך ברכת המזון מתוך סידור או ברכון. כשאדם קורא מתוך הכתב, הוא מתרכז, עוקב אחר מה שהוא קורא, וממילא נשמרת כוונתו. כדאי כל כך לאמץ גם עצה זו, להתרגל לברך ברכת המזון מתוך הכתב, ובכך להתרגל לברך ברכת המזון כראוי, ולזכות לשפע האוצרות הטמונים במצוה היקרה הזו!

הבה נאמץ את העצות הללו, נתכונן כראוי לברכת המזון, ניקח ברכון בידינו, ניטול מים אחרונים, ונתיישב לברך בריכוז ובכוונה, בקול רם ומתוך ברכון. כך נזכה לקיים את המצוה הזו כהלכתה, לפתוח לנו שערי פרנסה, ולזכות בהגנה שמימית!

ריצה באישון ליל...

העיירה מוש שבבלרוס, היתה עיירה שקטה ושלווה בדרך כלל. עיירה קטנה המורכבת מגויים ויהודים, שחיים בשלווה אלו לצד אלו. תושבי מוש היו עניים ודלים, פרנסתם הספיקה להם בקושי, וכל ימיהם חיו בדוחק רב. לצד זאת, איום משמעותי ביותר רבץ על חיי היהודים במוש, והוא - איום השריפות. הן בתיהם - בקתותיהם עשויים עץ, ואין כמותם לדעת מנסיון רב ומר שמספיק ניצוץ אחד כדי לשרוף עיירה שלימה. וכי לא די בעוניים המחפיר, שיש להוסיף עליו עלויות נזקי שריפות מדי פעם?!

כמרא דאתרא של העיירה, כיהן הגאון רבי יחיאל ממוש זצ"ל, שהיה רב אהוב ומקובל על קהל עדתו, וגם נשא את הדאגה לצאן מרעיתו על לוח לבו. לא אחת שינס מותניו לגייס כספים לכיסוי נזקי הדליקות ולשיקום הנזקים, אף שהכל ידעו כי השיקום הוא זמני בלבד - עד השריפה הבאה ששוב תותיר את כולם חסרי כל. ביום מן הימים קרא הרב לבני קהילתו, וביקש לשאת בפניהם דרשה מיוחדת. כל בני הקהילה התקבצו לשמוע את דרשתו המיוחדת של הרב הנערץ, והוא פתח ואמר: 'אחיי היקרים, הן כולנו מתקשים כל כך בפרנסה, עיירתנו מוש היא סמל של עוני ודוחק רב. עתה אעניק לכם מתנה יקרת ערך, ואחשוף בפניכם הבטחה נאמנה לפתיחת שערי השפע והפרנסה עבורכם...'

כולם עשו את אוזנם כאפרכסת, חידדו היטב את שמיעתם. הרב עומד לחשוף גילוי חשוב, שיפתח בפניהם את שערי הפרנסה ויביא לבתיהם רווחה כלכלית. ומי לא יאזין לרב בהזדמנות פז כזו?

'ובכן, מורי ורבותי', המשיך הרב, 'קבלו על עצמכם לברך ברכת המזון אך ורק מתוך סידור. ואני מבטיחכם נאמנה, כי מי שיקפיד לברך תמיד מתוך סידור - יזכה שבורא עולם יפתח לו את שערי הפרנסה, וירעיף עליו מטובו שפע ברכה!'

הרב סיים את דבריו הנרגשים, ומיד קיימו וקיבלו על עצמם כל יהודי העיירה לברך ברכת המזון מתוך סידור. הם חשו כי הקבלה הזו אכן הועילה לפרנסתם, ובעיקר - הבחינו כי סכנת השריפות פחתה, ואלו לא הוסיפו להתפרץ בבתיים ולהזיקם, מה

הגנה, שומרת ומצילה. הבה נקבל על עצמנו לברך ברכת המזון מתוך סידור, ונזכה לשפע פרנסה ושמירה רוחנית!

זה תלוי בך!

אל חדרו של הרה"ק בעל ה'ישמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע נכנס יהודי, והתפרץ בבכי: 'רבי!' - זעק - 'ילדיי אינם מברכים ברכת המזון, מצוות עשה מדאורייתא, אני מדבר ומסביר, מחנך ומפציר, מבקש ומבטיח פרסים - ומשום מה דבר לא עוזר, הם לא מברכים!'

השיבו הרבי: 'זה תלוי בך!'

'בי?!' - הרים האיש עיניים מופתעות. 'אני מברך ברכת המזון, מעודי לא הפסדתי ברכת המזון! במה זה תלוי בי?! מה עוד אוכל לעשות?!'

נענה לו הרבי: 'אכן כן, אבל השאלה היא כיצד... אם תקבל על עצמך לברך ברכת המזון בקול - תיווכח לראות שגם בניך יאמצו את ברכת המזון, ויתחילו לברך כראוי ובכוונה!'

סיפור זה, המופיע בספר 'בישישים חכמה', מורה לנו את הדרך נלך בה: לא מספיק לדבר ולחנך, עלינו להראות דוגמה אישית. כדי שילדינו ילמדו לברך כהלכה, כדי שילדינו יתחנכו לאמירת ברכות כראוי - הבה נאמץ את ברכת המזון בקול רם, הבה נבחר לברך באופן שישמעו אותנו באוזניהם...

כך נזכה להטמיע בליבם את ברכת המזון, וליבנו יתרחב ברוב נחת מהם!

שתי מילים שבנו בית יהודי...

הספריה הלאומית בירושלים היא מקום שקט ושלו, בקושי שומעים בו את זמזום הפלורוסנטים, המאירים כבר שנים את מדפי הספרים ושולחנות העיון בספריה. אל הספריה עולים ובאים חוקרים ומדענים, מתעניינים בספר, בכתב יד עתיק, או באנציקלופדיה שכבר כמעט נעלמה. באחד הימים הגיע לספריה ר' יצחק, במטרה להשוות כתבי יד, להעתיק שינויי נוסחאות ועוד - כנדרש מתפקידו כעורך תורני.

במהלך שהותו בספריה, פרש לשולחן צדדי כדי לאכול, ובסיום ארוחתו בירך ברכת המזון כהלכה - בקול ובנעימה. את ברכת המזון שלו שמעה ספרנית ותיקה, והייתה את אוזנה לשמוע כל מילה יוצאת מפיו במתיקות. המילים של ברכת המזון הציפו אותה בזכרונות מימי קדם כשגדלה וחונכה על ברכי התורה, לפני שבחרה לזנוח את מורשת אבות. היא עשתה אוזנה כאפרכסת, מתרגשת מכל מילה, ליבה גואה עם כל שורה...

ר' יצחק מוסיף לברך, מילה במילה, וקולו הנעים מרחף בחלל. היא עוקבת בדריכות אחר כל מילה שיוצאת מפיו, ולפתע שמעה אותו אומר בסיום ברכת 'רחם נא', את הנוסח הבא: 'שלא נבוש ולא ניכלם ולא ניכשל לעולם ועד'.

משהו במילים הללו נשמע לה לפתע לא מוכר. 'יש כאן משהו

שחסך מהם הוצאה כספית כבידה. הם הרגישו כי קבלה זו עומדת ומגינה עליהם, ומונעת מהשריפות להתקרר לבתיהם, והבטחה זו נמשכה לשנים ארוכות, גם לאחר שכבר הסתלק הרב ועלה לשיבה של מעלה.

בפאתי העיירה התגורר יהודי אחד, ומשה שמו. גם הוא קיבל על עצמו את הקבלה הזו, אך מפעם לפעם - כשמהיר מאוד או שגבר עליו יצרו - לא עמד בה. חבריו הזהירוהו כי הוא משחק באש - תרתי משמע, רעיותו התחננה אליו שיקפיד כמו כל יהודי העיירה. הוא התחזק קמעא, ובכל זאת - קשה לומר שתמיד הקפיד לברך מתוך סידור.

ויהי בלילה אחד, ואין ויהי אלא לשון צער, לפתע התעוררו כל בני העיירה באישון ליל למראה להבות אש גבוהות וזעקות שבר. בתי הנכרים החלו להישרף בזה אחר זה, אך למרבה הנס והפלא - האש דילגה על בתי היהודים, קיפצה מעליהם והמשיכה לבתי הנכרים. כולם התעוררו בחשכת ליל למראה לא ייאמן: האש אכלה כבר רחוב או שניים בעיירה, ובכל זאת מדי פעם היא עוצרת, מדלגת, מותירה בית לפליטה וממשיכה בדרכה...

רעיותו של משה התעוררה אף היא, והחלה זועקת לבעלה: 'הלא תראה בעיניך את האש בוערת, ומה יכול להגן עלינו עתה חוץ מברכת המזון מתוך סידור? הזדרז לרוץ אל ציון רבינו הנערץ, והבטח לו על קברו כי גם אתה מתחייב מעתה לברך תמיד ברכת המזון מתוך הסידור. אחרת - מה רעה ומרה תהא אחריתנו, הלא האש כבר מלחכת בשלהי הרחוב, ובעוד שעה קלה יעלה ביתנו באש!'

משה התעורר בבהלה וקפץ ממיטתו כנשך נחש, ואץ רץ לקברו של המרא דאתרא. בדמעות שליש התייפח על ציונו, ביקש את סליחתו על שלא תמיד הקפיד לברך ברכת המזון מתוך סידור, כפי שיעץ הרב. בסיום הדברים, הבטיח בקבלה גמורה כי מעתה יברך ברכת המזון אך ורק מתוך סידור, ואחר כך שב לביתו לראות מה נעשה...

כשהגיע לביתו, גילה כי האש כבר מתקרבת אליו בצעדי ענק. חיש הניס את משפחתו החוצה, והוא ובני ביתו נעמדו במרחק בטוח, צופים באש האוכלת בית אחר בית בדרכה לביתם. ואז, בהגיע האש לביתם, לפתע פתאום שקעה האש וכבתה כליל, בדיוק על מפתן דלת ביתו של משה, ויהי לפלא!

הסיפור, המופיע בספר 'יהי אור' שחיבר רבי יאיר שוורצמן זצ"ל ששמע את הסיפור ממי שהכיר את בעל המעשה, מוכיח מה גדול ורב כוחה של ברכת המזון מתוך סידור, וכמה הגנה ושמירה יש בה. לא תמיד אנו מבינים כיצד, פעמים רבות איננו יודעים איך, אך אין ספק: ברכת המזון היא שמירה מעולה, שמירה עליונה מכל פגע רע.

כמה אנו משקיעים בהגנה, מפני גניבות, מפני אסונות חלילה, מפני שריפות... כמה הון ומשאבים מושקעים בביטוחים, במצלמות, בחיישנים, בגלאים, בכל ציוד אפשרי שיעדכן אותנו מראש על בוא אסון חלילה... ברכת המזון מתוך סידור היא שכבת

הכלה הבחינה במבטי הפליאה, ונקבה במשפט שנחרט בזכרונו של ר' יצחק: 'בזכות ה'ולא ניכשל' שלך, אני כאן!' - אמרה, ופתחה את סגור ליבה:

'אני מבינה שאתה מתפלא... אכן, בעת ההיא, בשנות נערוּת, הפניתי עורף למסורת אבות, ולא נראיתי כמי שעשויה להתחתן כדת משה וישראל. לא תאמין', הוסיפה בעיניים דומעות, 'הגעתי למצב בו התלבטתי בין חתונה אסורה בתכלית האיסור, לבין ייסורי המצפון, איך אבגוד במורשת אבות ואפגע גם בדור הבא שלי... הייתי חייבת להחליט, נקרעתי מבפנים, וכמעט שעמדתי לקבל החלטה קשה ואומללה - - -

ואז, היא פרצה בבכי נרגש, 'בדיוק באותו רגע שעמדתי לקבל החלטה, הגיע המכתב שלך, בו נכתבו המילים 'ולא ניכשל' והוקפו בלורד ארטליין אדום. ראיתי בכך רמז, הודעה עבורי, שעלי להתגבר ולא להיכשל, להחזיק מעמד בנסיון הקשה, לשמור על עצמי מכל משמר. המכתב שלך והמילים המודגשות בו - הם שנתנו לי את העוז והגבורה להילחם, להחזיק מעמד!

בעקבות כך, התחלתי לחזור צעד בצעד אל חיק משפחתי, וזכיתי לשוב אל החינוך היהודי הטוב שקיבלתי בילדותי. זכיתי לחזור בתשובה שלמה, והערב אני זוכה לבנות בית כדת משה וישראל. הזמנתי אותך לחתונה כדי שתחזה בעיניך ותתרגש, שתדע שהיה לך חלק עצום בהצלחת ישראל, שתבין מה פעלת בברכת המזון שלך בקול ובנעימה!

הכלה ביקשה להתיישב ולהירגע, ניכר עליה המאמץ הרגשי הכבד שעשתה, בספרה את סיפור חייה. ור' יצחק נותר לעמוד נדהם, מופתע לגלות מה רב כוחה של ברכת המזון בקול, עד היכן הדברים מגיעים, מה הם פועלים, כיצד ברכת המזון שלו הצילה בת ישראל מרדת שחת, הקימה בית בישראל על אדני התורה!

סיפור זה, אשר סיפר הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל ומופיע בספר 'שאל אביך ויגדך' ח"ג, ממחיש מה כוחה של ברכת המזון בקול. לעולם לא נדע מה התועלת שתצמח ממנה, לעולם לא נבין מה היא פועלת ומחוללת. ברכת המזון בקול דורשת רק טיפה מאמץ, אך לפעמים יש בה לשדד מערכות, לשנות סדרי עולם.

הבה נקבל על עצמנו לברך ברכת המזון בקול, תמיד. בבית ובחוץ, בשמחות ובאירועים, בכל מקום. ברכת המזון בקול היא זכות כבירה ונפלאה שקשה לאמוד את ערכה, ואת כוחותיה לחולל מהפכות נפלאות. הבה נאמץ לעצמנו את ברכת המזון בקול, נברך תמיד באופן שיהווה דוגמא אישית, הוכחה לצורה בה יהודי מברך ברכת המזון. כך נזכה לברך כראוי, ולהתברך משמי מעל בשפע טובה ופרנסה!

(מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע')

שלא מוכר לי מילדותי, הרהרה, והבחינה די מהר כי את המילים 'ולא ניכשל' לא היה נהוג לומר בבית אביה, ואילו ר' יצחק הזכיר את המילים הללו בפירוש. היא תמחה אל ליבה למקור המילים הללו, וכשסיים ר' יצחק לברך ניגשה ושאלה אותו לפשר מקור הוספת 'ולא ניכשל' בברכה זו. ר' יצחק לא ידע את המקור, הבטיח להשתדל לברר, ואף קיבל מהספרנית את שמה וכתובתה, למען יוכל לשלוח לה את תוצאות הבירור.

ר' יצחק שב לביתו, והשקיע זמן בחיפוש המקור, עד שעלה בידו למוצאו. הוא צילם את הדף מסידור התפילה בו מופיע נוסח זה, הקיף את המילים 'ולא ניכשל' בלורד ארטליין אדום, הכניס למעטפה, רשם את הכתובת ושלח אל היעד. מבחינתו, בכך תם הסיפור, והעניין השתכח מלבו כליל.

אלא שלסיפור היה המשך דרמטי במיוחד:

כעבור תקופה ארוכה וממושכת, קיבל ר' יצחק הזמנה לחתונה, שתיערך באולם מוכר. ר' יצחק הפך את ההזמנה מכל צדדיה, היא בהחלט מיועדת לו, אך הוא לא מכיר איש מהמופיעים בה. לא החתן, לא הכלה, לא המחוננים וגם לא סבא מאחד הצדדים. כלום. תעלומה: הזמנה נשלחה לכתובתו, הוא מופיע כנמען, אך אין לו מושג כלל מי המחוננים ומה הקשר שלו אליהם!

בהגיע יום החתונה, החליט להיכנס לאולם ולבחון במה מדובר, בעיקר מתוך סקרנות - למצוא את קצה החוט שיוביל לפתרון תעלומת ההזמנה. הוא פסע פנימה במבוכה, הביט אנה ואנה, אכן כן - הוא לא מכיר איש, אין לו מושג מה עניינו לחתונה זו! בנימוס מתבקש, פנה למחוננים ואיחל 'מזל טוב', ורגע לפני שיצא - בדיוק אז נפתרה התעלומה, באופן מדהים ויוצא דופן:

אחד המחוננים בירר את שמו, וכששמע כי זה הוא - אורו עיניו, והוא ביקש מר' יצחק לפנות הצידה - אל ירכתי האולם. ר' יצחק עומד וממתין שם רגע, ולמרבה ההפתעה - מי שביקשה לפגוש אותו והיא שהזמינה אותו לחתונה, היא הכלה בכבודה ובעצמה!

ר' יצחק עמד נדהם. הכלה ניגשה אליו, הזדהתה בשמה ושאלה האם הוא זוכר אותה. הוא משך בכתפיו כאינו יודע, ואז הכלה גילתה את הסוד: 'אני הספרנית שביקשה את המקור למילים 'ולא ניכשל' בברכת המזון!'

ר' יצחק הופתע שבעתיים. ראשית, בפתע פתאום עלתה מזכרונו העמום המעשייה ההיא, והוא תמה מה 'ולא ניכשל' ולכלה?! ובנוסף התעצמה פליאתו, הן לפי זכרונו הכלה נראתה רחוקה מדרך היהדות, והרי הוא עומד כאן, במועד נישואיה, ומגלה כי היא נישאת כדת וכהלכה, בחתונה יהודית על טהרת הקודש! מה מתרחש כאן?!

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

שאלתי את רבינו זי"ע - האם גם אברך כזה יש להחזיק בכולל ולתת לו תמיכה חודשית?! ענה לי רבינו: "שיקפוץ על הספסלים וירוץ על השלחנות - אבל כאן יישב..."

ההשפעה העצומה של 'מקום תורה' על נפש האדם

זאל ער לויפן - אבער דא זאל ער זיצן...]. חלף זמן, וכשהלה עזב את הכולל קיבל עליו תחלה משרה תורנית כמלמד דרדקי, תחת לצאת למסחר ברחובות.

קרא לי רבינו ואמר: "הנך רואה? על כל יחיד זה משפיע לטוב!"
שוב מעשה: אברך מסוים שלא ראה סימן יפה במשנתו רצה לצאת מהכולל כשנה לאחר נישואיו, אלא שנבצר ממנו לעשות זאת בעקבות דרישתו הבלתי-מתפשרת של האדמו"ר זי"ע. מישהו קבל על כך בפני הרבי: "איך יתכן לחייב אברך כמוהו לשבת בכולל ללא תועלת, הלא הוא מבטל את עיתותיו לריק?!".
נענה לעומתו רבינו: "כווייס, כווייס... [יודע אני גם יודע], ברם, אלמלי הכרת אותו טרם בואו הנה ללמוד תורה, הרי שגם אתה היית מודה על הרווח הרוחני שהוא קיבל משהותו בכולל (ספר היובל למרכז הכוללים דשיכון סקווירא, עמ' 64).

(גיליון 'ותלמודו בידו', סקווירא, פרשת ואתחנן)

מלבד גודל מעלתו של אברך השוקד על לימודו בהיכלי הכולל, הידועה למכביר, אף לעצם השהיה במקום קדוש כזה שבו יושבים בו לומדי תורה בהתמדה רבה ובחדוותא דשמעתתא, יש השפעה מכרעת על המשך חיי האדם.

וכך התבטא כ"ק האדמו"ר מסקווירא זצ"ל: "אמנם ידעתי שלא כל תלמיד מלומדי הכולל עוסק בתורה כרצוי, עם זאת, רצוני שגם תלמידים כאלו שאינם לומדים, יישארו שנתיים בין כותלי בית המדרש ולא ייצאו מיד למסחר ברחובות עיר".

שח הרה"ח רבי זלקא קארן ע"ה, מנהל הכוללים בסקווירא: בראשית שנות הכולל הסתופף בצלו אברך שמטבעו לא התחשק לו ללמוד, ואת מיטב שעותיו בכולל הולך לאבדון. שאלתי את פי רבינו זי"ע - וכי גם אדם כזה יש להחזיק בכולל ולתת לו תמיכה חודשית!?

ענה לי רבינו: "שיקפוץ על הספסלים וירוץ על השלחנות - אבל כאן יישב..." [אויף די בענק זאל ער שפרינגן, אויף די טישן

הלוח היומי

י"ב במנחם אב | רבי יעקב ב"ר מכיר כולי זצ"ל, בעל ילקוט מעם לועז ועוד

יארצייט:

תצ"ב: רבי יעקב ב"ר מכיר כולי זצ"ל, בעל ילקוט מעם לועז ועוד.

תרי"א: רבי אריה לייב בלחובר זצ"ל, אב"ד זאסלב.

תרט"ו: רבי יעקב ב"ר יוסף כלפון זצ"ל, אב"ד טיטואן-מרקו, ובעל רנו ליעקב שמחה, נגד מלכים, ויעמידה ליעקב ועוד.

תר"כ: רבי נפתלי הערץ ב"ר יהודה ויינברג זצ"ל, תלמיד רבי נחמן מברסלב זצ"ל.

תרפ"ג: רבי אהרן מנחם מנדל ב"ר סנדר ליפא (מזידיטשוב) אייכנשטיין זצ"ל, מאלעסק.

תרצ"ו: רבי מנחם נחום ב"ר יצחק פרידמן זצ"ל, מבויאן-צ'רנוביץ, בעל תפארת מנחם ודברים נחומים.

תשי"ד: רבי שמעון שלום ב"ר מנחם קאליש זצ"ל, מאמשינוב, בעל משמיע שלום, אמרות טהורות ועוד.

תשמ"ה: רבי יצחק מאיר ב"ר ישראל שלום יוסף השיל זצ"ל, ממז'בוז'.

מדוע הקלו חכמים להולך בדרך שיוכל 'לקנות שביתה' באמירה בלבד?

במקום השביתה מִזון שתי סעודות, ולכן הקלו אף במקרה שיש ברשותו מזון.

ואם ראובן הולך בדרך ואינו מכיר את השטח, אך שמעון ההולך עמו מכיר שטח מסוים עבור קניית השביתה - 'ימסור' את שביתתו לשמעון, ויאמר לו: "שביתתי עמך"; ושמעון יקנה שביתה עבור שניהם בשטח המוכר לו, ויאמר: "שביתתנו במקום פלוני". ואם שמעון אינו חפץ לקנות שביתה בשטח המוכר לו - יש מהאחרונים שמסתפק האם יכול לקנות שביתה רק עבור ראובן.

[שו"ע תט, יב-יג, משנ"ב עב-עג, וביה"ל ד"ה דוקא; ביאורים ומוספים דרשו, 45]

כפי שלמדנו, חכמינו ז"ל הקלו להולך בדרך בערב שבת, שיוכל 'לקנות שביתה' בשטח מסוים המוכר לו, הנמצא בתוך אלפיים אמה למקום שבו הוא עומד, ובאפשרותו להגיע אליו לפני שקיעת החמה; באמירה בלבד - "שביתתי במקום פלוני" - ללא שישהה שם בעצמו בכניסת השבת, וללא שיניח שם מִזון שתי סעודות.

הטעם שהקלו בכך הוא, מפני שהוא יגע בדרך, ולא אבו להטריחו להגיע למקום שביתתו לפני שקיעת החמה; וכן, רוב ההולכים בדרך אין המזון מצוי ברשותם, ואין באפשרותם להניח

מי שיצא מביתו על מנת 'לקנות שביתה' מחוץ לעיר והתעכב בדרכו ולא הגיע ליעדו לפני השבת - היכן מקום שביתתו?

כדי שיוכל להגיע ליעדו בשבת.

ויש אומרים, שהלכה זו אמורה אף במי שאין בכוונתו להגיע לפני שבת למקום אחר, אלא בכוונתו לצאת לדרך רק על מנת להניח עירוב תחומין מחוץ לעיר במקום מסוים, ולבסוף התעכב מסיבה כלשהי ולא הגיע למקום השביתה - שהוא קונה שביתה במקום ההוא.

והשולחן ערוך פסק כדעה השנייה, וכן פסק החזון איש. ולדעת המשנה ברורה יש להחמיר כדעה הראשונה. וראה להלן.

[שו"ע תי, א, משנ"ב א-ה, וביה"ל ד"ה במה; וראה עוד ביה"ל שם, ושו"ע ב; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

בהמשך לאמור: מי שאינו הולך בדרך, אך 'החזיק בדרך', דהיינו שלא יצא מחוץ לעיר, אך כבר פנה לצאת - הריהו נחשב כהולך בדרך, ויכול 'לקנות שביתה' בשטח המוכר לו, הנמצא בתוך 'תחום' ביתו, ואשר באפשרותו להגיע אליו לפני שקיעת החמה, כנ"ל; ללא שהייה במקום השביתה, וללא הנחת מִזון שתי סעודות במקום השביתה.

ונחלקו ראשונים: יש אומרים, שהלכה זו אמורה רק במי שיש בכוונתו ללכת ליעד מסוים הרחוק כארבעת אלפים אמה מביתו, ולא היה בכוונתו לעשות 'עירוב תחומין', אלא להגיע ליעדו לפני כניסת השבת; והקלו עליו שיוכל לקנות שביתה באמצע הדרך

*4992 או 077-2222-666

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הנמצא בביתו ואין ברשותו מזון המספיק ל'קניית שבתה' - האם יכול לעשות עירוב ללא מזון?

מזון המספיק לקניית שבתה, וכבר 'החזיק בדרך' - רשאי להקל בדבר אף אם יצא לדרכו רק לשם קניית שבתה מחוץ לעיר, (ראה דעת המשנה ברורה לעיל).

ובכל מקרה שבו נמצא אדם בביתו, או בתחום ביתו, ואמר "שביתתי במקום פלוני", באופן שאינו מועיל לקנין שבתה - לא עקר בכך את 'מקום שביתתו' מביתו, כי אומדים אנו את דעתו כי רצונו שביתו ישמש כמקום שביתתו כאשר לא יהיה לו מקום שבתה אחר.

[משנ"ב תט, עד; שו"ע תי, א, משנ"ב ו, שעה"צ ג, וביה"ל ד"ה במה; ביאורים ומוספים דרשו, 2]

אדם הנמצא בביתו, ואין ברשותו מזון המספיק לעירוב תחומין, ואין באפשרותו לרכוש מזון בכמות זו - יש מהראשונים שסוברים שהקלו עליו חכמינו ז"ל שיכול לעשות עירוב באמירה בלבד, ולקנות שבתה בשטח מסוים המוכר לו, ללא שהייה במקום השבתה, וללא הנחת מזון שתי סעודות במקום השבתה. וכן פסק השולחן ערוך.

אולם, לדעת רוב הראשונים, כיון שמקרה כזה, שלא יהיה לאדם בביתו מזון המספיק לקניית שבתה, אינו מצוי - לא הקלו חכמים אף במקרה שאכן אין בביתו מזון בכמות זו. וכן פסק המשנה ברורה. אך גם לדעת המשנה ברורה, מי שאכן אין ברשותו

* ההולך בדרך בסמוך לכניסת השבת, הקלו עליו חכמינו ז"ל, שיכול לקנות שבתה במרחק של עד אלפיים וארבע אמות מהמקום שבו הוא נמצא, באמירה בלבד, למרות שאינו נמצא במקום השבתה, ואינו מניח בו מזון. ונחלקו הפוסקים אם צריך לקבוע מקום כלשהו, ולו סנטימטרים ספורים, בתוך השטח, אשר יהווה חלק מארבע האמות של מקום השבתה. ולא הקלו חכמים בדבר אלא כאשר יש באפשרותו להגיע למקום השבתה לפני שקיעת החמה; ואף אם האפשרות להגיע למקום השבתה היא רק על ידי ריצה מהירה, או נסיעה מהירה מאוד ברכב שברשותו.

אתמול
למדנו

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

באיזה אופן נחשבת פְּלִטְפוּרְמָה המוקמת בסמוך למחיצה כפתח?

פתח בין החצרות. ולדעת רוב הראשונים, די בכך שהפרש הגובה בינה לראש המחיצה יהיה פחות מעשרה טפחים; ובשעת הדחק ניתן להקל; ולכל הדעות, באופן זה, אם הוקמה ה'במה' רק באחת החצרות, מתיר עירוב החצרות לבני חצר להעביר חפצים מהבית לראש המחיצה, ולהיפך.

[שו"ע שעב, ח-ט, משנ"ב פ-פג, וביה"ל ד"ה אבל; וראה שעה"צ נב; ביאורים ומוספים דרשו, 57]

שתי חצרות שמחיצה מפרידה ביניהן והעמידו סולמות משני צידיה - הרי זה כאילו יש פתח ביניהן, והן יכולות לערב 'עירוב חצרות' זו עם זו. וכמו כן, אם הקימו משני עברי המחיצה כעין 'בְּמָה' (= פְּלִטְפוּרְמָה) המחוברת לקרקע, בכל עובי שהוא, ובמרחק של פחות משלושה טפחים מהמחיצה - אם שטחה של כל 'במה' הוא ארבעה על ארבעה טפחים, והפרש הגובה שבינה לראש המחיצה הוא פחות משלושה טפחים - הרי זה כאילו יש

כיצד יתכן שאדם ירוץ לבית הכנסת לשמוע דרשה, ויעבור בזה על איסור?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

עוון הרכילות עצמו, וראה שם עוד מה שהאריך בזה. אם כן, מה הדין אם לבסוף לא סיפר את הרכילות? האם עובר על ההליכה? באילת השחר (ויקרא יט, טז) הסתפק בכך, דשמא עובר מחמת ההליכה בלבד, וכפי שדימה זאת ה'חפץ חיים' לאיסור עשיית משקלות מזויפות, שעובר עליו כבר משעה שעשה את המשקל המזויף, כמבואר בגמרא (בבא מציעא סא, ב). והטעם שבאיסור לשון הרע ורכילות גם ההליכה כדי לדבר אסורה, יש שביארו (שיעורי עיון) על פי מה שכתב ה'חפץ חיים' לעיל, שאיסור לשון הרע חלוק משאר איסורים שבין אדם לחברו כמו גזל ועושה וכיוצא בזה, שבהם האיסור הוא רק בתוצאה, ואם ירצה לגזול ולעשוק את חברו ולא יעלה בידו, בוודאי אין בידו עוון גזל ועושה; מה שאין כן לענין לשון הרע, אף אם לא יבוא שום נזק לחברו על ידי דיבורו עובר איסור, כיון שאת עצם הדיבור בגנות חברו אסרה תורה, משום בחירתו לחייב ולהרשיע את חברו ושמתו לאידו.

היום מתחילים לומדי ה'חפץ חיים' היומי את כלל א' מהלכות רכילות. "המרגל בחברו, עובר בלא תעשה, שנאמר (ויקרא יט, טז): 'לא תלך רכיל בעמיק'..." (סעיף א'). "איזהו רכיל? זה שטוען דברים מזה לזה, והולך ואומר: כך אמר פלוני עליך, כך עשה לך פלוני, כך וכך שמעתי עליו שעשה לך, או רוצה לעשות לך" וכו' (סעיף ב').

אנו רואים שבאיסור רכילות התורה מזכירה גם את עצם ההליכה. ואכן בביאורים ומוספים מציינים מדברי ה'חפץ חיים' לעיל, שעובר על הלאו כבר משעת ההליכה, שהרי הזמין עצמו לרכילות, והוסיף שמצא כן בשל"ה הק' (פרשת קדושים על הפסוק 'לא תלך רכיל'). [וכעין זה מבואר ברש"י ורמב"ן בפרשת קדושים שם].

וכן לענין המתלוצץ ומלעיג על דרשת הרב בבית הכנסת, כתב ה'חפץ חיים' לעיל שכבר בעת מרוצתו לביהכ"נ לשמוע את הדרשה, כדי שיהיה לו אחר כך במה להלעיג ולהתלוצץ מהרב - עוון הליכה בידו, ואחר כך כשמלגלג על הדרשה, עוון מעשה בידו, שכן ציורת התורה "לא תלך רכיל" להורות לנו שגם על ההליכה יש איסור, מלבד

מרן הגר"צ אבא שאול אמר: על ידי הזריזות בתורה ומצוות אפשר לנצל הרבה, זאת אומרת, כל דבר לעשותו תכף, לאכול תכף, ולקום תכף, אז הזמן הוא ארוך פי כמה, מי שחי שמונים שנה ומנצלם טוב, זה כמו שמונה מאות שנה אצל אחר שלא מנצלם טוב. (אור לציון חכמה ומוסר עמ' קנז)

נשתדל לייקר את הזמן ולנצלו כראוי, שהרי ביום שמנוצל כהוגן מספיקים פי כמה וכמה מיום שאינו מנוצל